

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP. 410.011.01.2017
P/17/028

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/028 – System oceny jakości kształcenia w szkołach wyższych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontrolerzy	1. Damian Mielcarek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/87/2017 z dnia 27 września 2017 r. 2. Remigiusz Rutkowski, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LOP/88/2017 z dnia 27 września 2017 r. 3. Miron Rokujżo, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/90/2017 z dnia 3 października 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-3)
Jednostka kontrolowana	Uniwersytet Opolski, Plac Kopernika 11A, 45-040 Opole ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Masnyk, Rektor ² (dowód: akta kontroli str. 4-5)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności³

W okresie objętym kontrolą⁴ funkcjonował w UO system doskonalenia jakości kształcenia, w ramach którego przyjęto cele oraz wyznaczono terminy ich osiągnięcia. Przeprowadzane badania jakości kształcenia w UO były podstawą sporządzenia rocznych sprawozdań zawierających wnioski i rekomendacje służące doskonaleniu procesu kształcenia. Oceny nauczycieli akademickich dokonywane były z uwzględnieniem elementów dydaktycznych ich pracy oraz opinii studentów. Wydane przez Polską Komisję Akredytacyjną oceny programowe wybranych kierunków UO były pozytywne i nie zawierały zastrzeżeń. W ramach doskonalenia kształcenia Uniwersytet nawiązywał różnorodne formy współpracy z otoczeniem zewnętrznym, tj. przedsiębiorcami, samorządem, instytucjami i organizacjami.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli na niepełną skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia wskazują stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości polegające na wypłaceniu rektorskiej nagrody *Quality* za działalność na rzecz podnoszenia jakości kształcenia na podstawie zarządzenia Rektora, bez stosownej w tym zakresie uchwały Senatu oraz niezapewnienie w pełni rzetelnego nadzoru nad przeprowadzanymi w Uniwersytecie ocenami okresowymi. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na brak określenia wskaźników i przypisanych im wartości referencyjnych w zakresie celów i zadań przyjętych do osiągnięcia w systemie doskonalenia jakości kształcenia oraz na rozbieżności w regulacjach wewnętrznych UO w zakresie terminu na wniesienie odwołania w ramach prowadzonej okresowej oceny pracowników dydaktycznych i naukowych.

¹ Dalej: Uniwersytet lub UO.

² Rektor od dnia 1 września 2016 r. W okresie od dnia 1 września 2012 r. do dnia 31 sierpnia 2016 r. Rektorem był prof. dr hab. Stanisław Nicieja.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki, stosuje się ocenę opisową.

⁴ Lata akademickie 2015/2016 i 2016/2017.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. W Uniwersytecie stworzono Uczelniany System Doskonalenia Jakości Kształcenia⁵, którego podstawowym celem było zapewnienie nauczania na najwyższym poziomie zgodnie z obowiązującymi założeniami Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. System ten określał zakres działania, skład, tryb powoływania Uczelnianego Zespołu Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz zadania Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia⁶. Nadzór nad USDJK sprawował Prorektor ds. kształcenia i studentów. System ten zatwierdzony został uchwałą Senatu nr 1/2016-2020 z dnia 29 września 2016 r. w sprawie *wprowadzenia Uczelnianego Systemu Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz Księgi Jakości Kształcenia*. Księga Jakości Kształcenia⁷ stanowiła zbiór procedur obowiązujących w procesie kształcenia, wewnętrznych dokumentów prawnych dotyczących procesu kształcenia oraz wszelkich innych dokumentów kształtujących politykę i kulturę jakości Uniwersytetu.

(dowód: akta kontroli str. 217- 306, 727-748)

W Księdze zamieszczono dokument o nazwie *Strategia doskonalenia jakości kształcenia na lata 2016-2020 USDJK UO*⁸, w którym zawarto cele w zakresie jakości kształcenia. Zgodnie z zapisami ww. *Strategii* wewnętrzny system doskonalenia jakości kształcenia ma się przyczyniać do osiągnięcia głównego celu określonego w *Strategii* rozwoju Uniwersytetu na lata 2015-2020⁹, tj. podniesienia potencjału UO w skali krajowej i międzynarodowej.

Priorytetowym celem doskonalenia jakości kształcenia w Uniwersytecie w latach 2016-2020 miało być zapewnienie studentom wykształcenia na najwyższym poziomie, przekazanie wiedzy oraz zdobycie umiejętności i kompetencji oczekiwanych przez pracodawców na rynku pracy. *Strategia* w zakresie doskonalenia jakości kształcenia zawierała: a/ obszary działania (programy i efekty kształcenia, proces dydaktyczny, internacjonalizacja kształcenia, infrastruktura kształcenia, współpraca z otoczeniem); b/ cele (odpowiednio do ww. obszarów działania: dostosowanie oferty dydaktycznej do obecnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy i obowiązujących przepisów prawnych, osiągnięcie wysokiego poziomu zajęć dydaktycznych, umiędzynarodowienie procesu kształcenia, poprawa warunków studiowania, budowa trwałych więzi pomiędzy UO, a otoczeniem), c/ zadania (np. weryfikacja programów kształcenia na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych, doktoranckich i podyplomowych, zwiększenie udziału praktyków w prowadzeniu zajęć dydaktycznych, zwiększenie liczby kierunków studiów prowadzonych w języku obcym, usprawnienie elektronicznych form komunikacji na linii pracownicy – studenci – jednostki organizacyjne UO, wzmocnienie działań promujących UO) oraz d/ terminy ich realizacji. Wszystkie określone w *Strategii* cele były przewidziane do realizacji w latach 2017-2020. Uszczegółowieniem *Strategii* były opracowywane corocznie *Programy operacyjne*, wskazujące osoby lub komórki organizacyjne odpowiedzialne za realizację wyznaczonych zadań, tj. Pełnomocnika, Dziekanów Wydziałów, Centrum Edukacji Ustawicznej UO oraz terminy ich realizacji poprzez podanie daty albo określenie „na bieżąco”.

(dowód: akta kontroli str. 307-419, 463-468, 749-752, 813-824)

⁵ Wprowadzony zarządzeniem nr 7/2014 Rektora z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie Uczelnianego Systemu Doskonalenia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Opolskim, dalej: USDJK.

⁶ Dalej: Pełnomocnik.

⁷ Dalej: Księga.

⁸ Zatwierdzonej na posiedzeniu Senackiej Komisji ds. Kształcenia z dnia 6 grudnia 2016 r., dalej: *Strategia*.

⁹ Uchwała nr 89/2012-2016 Senatu UO z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie przyjęcia *Strategii* rozwoju Uniwersytetu na lata 2015-2020.

UO nie otrzymał z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego standardów i wskazówek dotyczących zapewnienia jakości w ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego.

(dowód: akta kontroli str. 612-619)

2. W Uniwersytecie, Rektor powołał Pełnomocnika ds. Jakości Kształcenia w UO¹⁰. W ramach doskonalenia zawodowego w zakresie zarządzania jakością, osoba ta brała udział w projekcie o nazwie pn. „Wdrożenie dualnego systemu kształcenia na UO”; w warsztatach pn. „Efekty kształcenia w standardach i praktyce kształcenia szkół wyższych”; w szkoleniu pn. „Uznawalność efektów kształcenia zdobytych poza Uczelnią” oraz w ogólnopolskim spotkaniu pełnomocników ds. jakości kształcenia. Pełnomocnik nie posiadała obniżonego pensum dydaktycznego w związku z pełnieniem tej funkcji na UO¹¹.

W ramach ustanowionego USDJK¹² funkcjonował także Uczelniany Zespół Doskonalenia Jakości Kształcenia (UZDJK), składający się z Uczelnianej Komisji ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz z Uczelnianej Komisji ds. Oceny Jakości Kształcenia. Na poszczególnych wydziałach powołane zostały Wydziałowe Zespoły Doskonalenia Jakości Kształcenia, składające się z Wydziałowych Komisji ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz z Wydziałowych Komisji ds. Oceny Jakości Kształcenia. W skład USDJK wchodziły dodatkowo Zespoły Doskonalenia Jakości Kształcenia jednostek ogólnouczelnianych prowadzących działalność dydaktyczną.

(dowód: akta kontroli str. 223-244, 475)

3. W UO prowadzono regularne badania dotyczące jakości kształcenia, a ponadto opracowywano sprawozdania zawierające wyniki tych badań. *Pełnomocnik* oraz UZDJK¹³ opracowywali sprawozdania z działalności USDJK w kolejnych latach akademickich, tj. w badanym okresie za lata 2014/2015 i 2015/2016. Sprawozdania UZDJK (tj. sprawozdania uczelnianej komisji ds. doskonalenia jakości oraz uczelnianej komisji ds. oceny jakości kształcenia) za poprzedni rok akademicki sporządzane były na podstawie sprawozdań przedkładanych przez poszczególne jednostki organizacyjne UO (Wydziały)¹⁴. Na podstawie ww. sprawozdań *Pełnomocnik* opracowywał zbiorcze sprawozdanie z działalności USDJK w poprzednim roku akademickim. Zawierało ono zagregowane wyniki badań w zakresie jakości kształcenia oraz wnioski i rekomendacje na rzecz poprawy jakości kształcenia.

(dowód: akta kontroli str. 318-462, 702 -706)

4. W sporządzonych w badanym okresie sprawozdaniach z działalności USDJK (tj. za rok akademicki 2014/2015 oraz 2015/2016), *Pełnomocnik* zawierał wnioski i rekomendacje będące zbiorczym zestawieniem propozycji działań na rzecz poprawy jakości kształcenia przedstawianych przez UZDJK i funkcjonujące w jego strukturze ww. dwie komisje. W sprawozdaniu z działalności USDJK w roku akademickim 2014/2015 wnioskowano lub rekomendowano o: 1/ stworzenie i opublikowanie na stronie internetowej UO (w zakładce Jakość Kształcenia) harmonogramu prac projakościowych na rok akademicki 2015/2016; 2/ wzmocnienie

¹⁰ Na podstawie zarządzenia nr 8/2014 Rektora z dnia 28 lutego 2014 r., dalej: *Pełnomocnik*.

¹¹ Roczne pensum dydaktyczne w obu badanych latach akademickich wynosiło 240 godzin.

¹² Zgodnie z zapisami załącznika do uchwały nr 1/2016-2020 Senatu Uniwersytetu z dnia 29 września 2016 r. w sprawie wprowadzenia Uczelnianego Systemu Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz Księgi Jakości Kształcenia obowiązującej w Uniwersytecie Opolskim.

¹³ UZDJK opracowywał sprawozdania za poprzedni rok akademicki do 15 listopada. Na podstawie tych sprawozdań, *Pełnomocnik* opracowywał zbiorcze sprawozdanie z działalności USDJK w danym roku akademickim.

¹⁴ Wzór takich sprawozdań został określony decyzją nr 4/2014 Prorektora ds. kształcenia i studentów z dnia 20 czerwca 2014 r.

promocji i edukacji działań projakościowych; 3/ konieczność kształcenia doktorantów i młodych nauczycieli akademickich w zakresie dydaktyki szkoły wyższej i metodyki nauczania; 4/ pozyskiwanie nowych miejsc odbywania praktyk przez studentów; 5/ zaktywizowanie współpracy z Biurem Praktyk i Karier w celu zwiększenia prac nad monitorowaniem awansu zawodowego absolwentów; 6/ zintensyfikowanie współpracy ze środowiskiem lokalnym w celu zawierania umów o współpracy naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej z jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami społecznymi.

(dowód: akta kontroli str. 330-357, 476-492)

W sprawozdaniu z działalności USDJK w roku akademickim 2015/2016 wnioskowano i rekomendowano o: 1/ przeprowadzenie audytu informacji dotyczących jakości kształcenia umieszczonych na stronach internetowych wydziałów i jednostek ogólnouczeniowych prowadzących działalność dydaktyczną; 2/ wzmocnienie promocji i edukacji na temat działań projakościowych; 3/ dokonanie przez rady programowe poszczególnych wydziałów i jednostek ogólnouczeniowych przeglądu i dostosowanie treści programów kształcenia oraz zakładanych efektów do Polskiej Ramy Kwalifikacyjnej; 4/ podjęcie prac nad stworzeniem przewodnika po egzaminach międzynarodowych (zasady, struktury, testy modelowe); 5/ stworzenie warunków do przeprowadzania zajęć w ramach warsztatów dla studentów na temat kreatywnej pracy własnej przy nauce języka obcego; 6/ zintensyfikowanie działań w zakresie współpracy z podmiotami zewnętrznymi w zakresie możliwości odbywania praktyk, wizytacji i stażów przez studentów oraz współpracy naukowo-dydaktycznej; 7/ utworzenie systemu podnoszenia kwalifikacji pracowników naukowo-dydaktycznych UO poprzez ich udział w szkoleniach, kursach oraz szkoleniach metodycznych; 8/ podjęcie działań zmierzających do poprawy infrastruktury Studium Wychowania Fizycznego; 9/ przeprowadzenie na UO szkoleń z zakresu tworzenia nowych programów kształcenia, formułowania efektów kształcenia, przygotowania do akredytacji.

(dowód: akta kontroli str. 358-393, 476-492)

Wnioski i rekomendacje określone w ww. sprawozdaniach za lata akademickie 2014/2015 oraz 2015/2016 realizowano i wdrażano na UO za wyjątkiem wniosku dotyczącego *stworzenia warunków do przeprowadzania zajęć w ramach warsztatów dla studentów na temat kreatywnej pracy własnej przy nauce języka obcego*. Jego realizacja została przełożona na kolejny rok akademicki¹⁵, z uwagi na tworzenie bazy dydaktycznej do prowadzenia takich warsztatów.

(dowód: akta kontroli str. 476-492)

Sprawozdania uczelniowych komisji ds. doskonalenia jakości oraz ds. oceny jakości kształcenia przedstawiane były przez *Pełnomocnika* na posiedzeniach Senackiej Komisji ds. Kształcenia¹⁶. Sprawozdania te wraz z wnioskami i rekomendacjami przekazywane były także Prorektorowi ds. kształcenia i studentów oraz zamieszczane na stronie internetowej UO¹⁷.

(dowód: akta kontroli str. 420-472)

5. Wyniki egzaminów maturalnych osób przyjętych na studia w latach akademickich 2015/2016 oraz 2016/2017 przeanalizowano na trzech wybranych kierunkach (Psychologii, Socjologii oraz Informatyce)¹⁸.

¹⁵ 2017/2018.

¹⁶ Odpowiednio w dniu 6 grudnia 2016 r. w zakresie sprawozdania za rok 2015/2016 oraz 1 grudnia 2015 r. w zakresie sprawozdania za rok 2014/2015.

¹⁷ <http://uni.opole.pl/page/955/sprawozdania>

¹⁸ Wybrano do badań trzy kierunki studiów, w tym jeden kierunek studiów prowadzony jako jednolite studia magisterskie, jeden kierunek studiów pierwszego stopnia przyporządkowany do obszaru

Na kierunek *Psychologia* w roku akademickim 2015/2016 spośród 94 osób przyjętych na studia stacjonarne, 50 osiągnęło wynik egzaminu maturalnego z języka polskiego¹⁹ w przedziale 30-49% a 44 osoby – w przedziale 50-69%, a w kolejnym roku akademickim spośród 111 osób przyjętych na studia stacjonarne na tym kierunku, 74 osoby uzyskały wyniki w przedziale 30-49%, 35 osób miało wynik w przedziale 50-69%, a 2 osoby – w przedziale 70-100%. W ramach prowadzonych na kierunku Psychologia studiów niestacjonarnych, spośród ogółem przyjętych 40 osób w roku 2015/2016, 29 uzyskało wynik egzaminu maturalnego z języka polskiego w przedziale 30-49%, 6 w przedziale 50-69%, a 5 w przedziale 70-100%. W kolejnym roku akademickim na 41 osób przyjętych, 22 osiągnęło wynik w przedziale 30-49%, 14 w przedziale 50-69% oraz 5 w przedziale od 70-100%.

Na kierunek *Socjologia* w roku akademickim 2015/2016 przyjęto 22 osoby na pierwszy rok studiów stacjonarnych, z czego 13 z nich uzyskało wynik egzaminu maturalnego z języka polskiego²⁰ mieszczący się w przedziale 30-49%, 7 w przedziale 50-69% oraz 2 w przedziale 70-100%. W kolejnym roku akademickim przyjęto na studia stacjonarne 12 osób, z czego 6 z wynikiem egzaminu maturalnego z języka polskiego mieszczącego się w przedziale 30-49%, 5 w przedziale 50-69% oraz 1 w przedziale 70-100%. W ww. latach na kierunku Socjologia nie prowadzono studiów niestacjonarnych.

Na kierunek *Informatyka* w roku akademickim 2015/2016 przyjęto 112 osób na pierwszy rok studiów stacjonarnych, z czego 75 z nich uzyskało wynik egzaminu maturalnego z informatyki lub matematyki mieszczący się w przedziale 30-49%, 25 w przedziale 50-69% oraz 12 w przedziale 70-100%. W kolejnym roku akademickim przyjęto na studia stacjonarne 82 osoby, z czego 36 z wynikiem egzaminu maturalnego z informatyki lub matematyki mieszczącym się w przedziale 30-49%, 21 w przedziale 50-69% oraz 25 w przedziale 70-100%. W ww. latach na informatyce nie prowadzono studiów niestacjonarnych.

(dowód: akta kontroli str. 13-27, 701)

6. W roku akademickim 2015/2016 na studia stacjonarne na kierunek Psychologia zgłosiło się 314 kandydatów, z których przyjęto na UO 94 (29,9%). W kolejnym roku akademickim na ww. studia było 294 kandydatów, z czego na pierwszy rok studiów przyjęto 111 osób (37,7%). W ramach prowadzonych na kierunku Psychologia studiów niestacjonarnych w ww. latach było 73 i 59 kandydatów, z czego na pierwszy rok studiów przyjęto odpowiednio 40 osób (54,8%) i 41 osób (69,5%).

Na pierwszy rok studiów na kierunku Socjologia zgłosiło się 39 kandydatów w roku akademickim 2015/2016 oraz 20 kandydatów w roku 2016/2017. Liczba przyjętych osób na ten kierunek wyniosła odpowiednio 22 osoby (56,4%) oraz 12 osób (60%).

Na pierwszy rok Informatyki zgłosiło się 136 kandydatów w roku akademickim 2015/2016 oraz 121 w roku 2016/2017. Liczba przyjętych osób na ten kierunek wyniosła odpowiednio 112 osób (82,3%) oraz 82 (67,7%) osoby.

(dowód: akta kontroli str. 28-32)

wiedzy nauk społecznych oraz jeden kierunek studiów pierwszego stopnia przyporządkowany do obszaru wiedzy nauk ścisłych.

¹⁹ Wynik ujednolicony z matury zdawanej z języka polskiego na poziomie rozszerzonym oraz podstawowym. Za wartość podstawową przyjęto wynik z matury zdawanej na poziomie rozszerzonym, a wartość wyniku matury zdawanej na poziomie podstawowym została pomniejszona o 1/3.

²⁰ Wynik ujednolicony z matury zdawanej z języka polskiego na poziomie rozszerzonym oraz podstawowym. Za wartość podstawową przyjęto wynik z matury zdawanej na poziomie rozszerzonym, a wartość wyniku matury zdawanej na poziomie podstawowym została pomniejszona o 1/3.

7. W badanym okresie w UO zasady rekrutacji zostały określone w uchwałach Senatu w sprawie rekrutacji na studia w Uniwersytecie Opolskim, odpowiednio nr 71/2012-2016 z dnia 29 maja 2014 r.²¹ oraz nr 111/2012-2016 z dnia 28 maja 2015 r.²² W ww. uchwałach nie określano najniższych wymaganych wyników egzaminów maturalnych dla osób przyjmowanych na pierwszy rok studiów psychologii, socjologii i informatyki. O przyjęciu na te kierunki decydowała lista rankingowa sporządzana przez komisje rekrutacyjne (kierunkowe lub wydziałowe) oraz limit przyjęć kandydatów. Rekrutacja na wszystkie ww. kierunki odbywała się na podstawie konkursu świadectw, a ww. uchwały określały sposób przeliczania punktów oraz przedmioty uwzględniane w rekrutacji na dany kierunek.

(dowód: akta kontroli str. 13-114)

W ramach prowadzonej rekrutacji na rok akademicki 2015/2016 na kierunek Psychologia stacjonarna największa liczba punktów uzyskanych przez przyjętego kandydata wyniosła 83.50, a najniższa 54.95. Na Psychologię niestacjonarną odpowiednio było to 82.50 oraz 28.00 punktów. Na kierunek Socjologia największa liczba punktów uzyskanych przez przyjętego kandydata wyniosła 81.00, a najniższa 19.10. Na Informatykę było to odpowiednio 100 oraz 5 punktów.

W następnym roku akademickim 2016/2017 na kierunek Psychologia stacjonarna największa liczba punktów uzyskanych przez przyjętego kandydata wyniosła 81.00, a najniższa 41.45 punktów. Na Psychologię niestacjonarną odpowiednio było to 78.55 oraz 38.75 punktów. Na kierunek Socjologia największa liczba punktów uzyskanych przez kandydata wyniosła 65.00, a najniższa 8 punktów. Na Informatykę było to odpowiednio 90 oraz 0.9 punktów²³.

Prorektor ds. kształcenia i studentów wyjaśniła, że niskie noty minimalne podczas rekrutacji wynikają z przeliczenia punktów u kandydatów z Ukrainy.

(dowód: akta kontroli str. 612-619)

8. Wskaźnik obrony prac dyplomowych w terminie do 30 września roku, w którym kończą się studia w cyklu kształcenia kończącym się w latach 2015/2016 oraz 2016/2017 w stosunku do liczby osób rozpoczynających studia, wynosił odpowiednio dla Psychologii stacjonarnej 73,4%²⁴ i 72,2%²⁵, a dla Psychologii niestacjonarnej odpowiednio 46,8%²⁶ i 69,8%²⁷. Na kierunku Socjologia w roku 2015/2016 liczba osób, które ukończyły studia obroną pracy dyplomowej wyniosła 14 i stanowiła 38,8% osób rozpoczynających studia (36 osób). W kolejnym roku akademickim studia ukończyło i obroniło pracę dyplomową 9 osób, co stanowiło 30% osób rozpoczynających studia (30 osób). Informatykę stacjonarną w roku 2015/2016 ukończyło i obroniło pracę dyplomową 24 osoby, co stanowiło 33,3% osób rozpoczynających studia (72 osoby). W odniesieniu do studiów niestacjonarnych z Informatyki, których cykl kształcenia kończył się w roku 2015/2016, spośród 17 studentów rozpoczynających studia, 14 z nich ukończyła je obroną pracy dyplomowej (82,3%) W kolejnym roku akademickim studia stacjonarne z Informatyki ukończyło i obroniło pracę dyplomową 34 osoby, co stanowiło 68% osób rozpoczynających studia (50 osób).

(dowód: akta kontroli str. 28-32)

²¹ Na rok akademicki 2015/2016.

²² Na rok akademicki 2016/2017.

²³ Dotyczyło to obcokrajowców.

²⁴ Liczba osób rozpoczynających studia wynosiła 79, a liczba osób kończących studia obroną pracy dyplomowej wynosiła 58.

²⁵ Liczba osób rozpoczynających studia wynosiła 90, a liczba osób kończących studia obroną pracy dyplomowej wynosiła 65.

²⁶ Liczba osób rozpoczynających studia wynosiła 96, a liczba osób kończących studia obroną pracy dyplomowej wynosiła 45.

²⁷ Liczba osób rozpoczynających studia wynosiła 53, a liczba osób kończących studia obroną pracy dyplomowej wynosiła 37.

9. UO posiadał dostęp do danych dotyczących liczby studentów, którzy obronili prace dyplomowe w terminie zakończenia studiów²⁸. W latach akademickich 2015/2016 oraz 2016/2017 nie prowadzono w Uniwersytecie analiz oraz badań w zakresie zdawalności prac dyplomowych w terminie zakończenia studiów.

Prorektor ds. kształcenia i studentów wyjaśniła, że w ramach wewnętrznego systemu doskonalenia jakości kształcenia na poziomie Uczelni nie prowadzi się analiz dotyczących zdawalności prac dyplomowych w terminie zakończenia studiów. Analizy takie prowadzone są na poziomie wydziałów w miarę nasilania się ewentualnych sygnałów dotyczących wysokiej, odbiegającej od normy ilości „nieobronionych” prac dyplomowych. Wówczas Dziekani podejmują działania zmierzające do wyjaśnienia przyczyn zaistniałej sytuacji. Zagadnienia te, są z reguły wyjaśniane na posiedzeniach Rad Wydziałów. W tym zakresie stosuje się jednak nieformalne procedury. Na poziomie uczelni nie ma potrzeby dokonywania takich analiz.

(dowód: akta kontroli str. 16-20, 612-619)

10. Uniwersytet nie prowadził analiz wyników egzaminów maturalnych kandydatów na studia według kierunków studiów.

(dowód: akta kontroli str. 16)

11. W badanym okresie Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki UO nie prowadził kursów wyrównawczych dla studentów pierwszego roku w zakresie przedmiotów, które są nauczane w szkołach ponadgimnazjalnych. Ww. kursów nie prowadzono także na pozostałych wydziałach Uniwersytetu.

(dowód: akta kontroli str. 707-726)

12. Stosownie do art. 130 ust. 3 pkt 1-3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym*²⁹, roczny wymiar zajęć dydaktycznych w obu badanych latach akademickich wynosił od 210 do 240 godzin dydaktycznych w grupie pracowników naukowo-dydaktycznych oraz od 360 do 540 godzin dla pracowników dydaktycznych. W grupie pracowników naukowo-dydaktycznych zatrudnionych na stanowiskach profesora zwyczajnego i nadzwyczajnego było to 210 godzin dydaktycznych, a na stanowiskach adiunkta i asystenta roczne pensum wynosiło 240 godzin. W grupie pracowników dydaktycznych zatrudnionych na stanowiskach starszego wykładowcy oraz wykładowcy roczny wymiar godzin wynosił 360 godzin, a dla zatrudnionych na stanowiskach lektorów i instruktorów było to 540 godzin.

(dowód: akta kontroli str. 12)

13. W roku akademickich 2015/2016 w UO zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy było łącznie 666 nauczycieli akademickich, z czego 590 (88,6%) zatrudnionych było w grupie pracowników naukowo-dydaktycznych, 75 (11,3%) w grupie pracowników dydaktycznych oraz jeden jako pracownik naukowy (0,1%). W kolejnym roku akademickim 2016/2017 w UO pracowało w pełnym wymiarze czasu pracy łącznie 662 nauczycieli akademickich, z czego 587 (88,7%) zatrudnionych było w grupie pracowników naukowo-dydaktycznych, 73 (11%) jako pracownicy dydaktyczni oraz dwóch jako pracownicy naukowcy (0,3%).

(dowód: akta kontroli str. 12)

14. W badanych latach akademickich na stanowiskach pracowników dydaktycznych UO zatrudnił po raz pierwszy cztery osoby (po dwie osoby w latach akademickich 2015/2016 oraz 2016/2017). Spośród ww. zatrudnionych po raz pierwszy, trzy osoby (75%) zostały zatrudnione na stanowisku dydaktycznym jako swoim pierwszym

²⁸ Sprawozdania EN-1 o liczbie kandydatów i przyjętych na studia wg stanu na 1 października, sprawozdania GUS S-10 (Dział 3 *Liczba absolwentów*); dane znajdujące się w systemie USOS.

²⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 1842 ze zm.

stanowisku pracy natomiast jedna osoba przeszła ze stanowiska pracownika naukowo-dydaktycznego³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 12)

15. Oceny okresowe nauczycieli akademickich powinny być przeprowadzane, stosownie do postanowień *Regulaminu okresowego oceniania nauczycieli akademickich*³¹ stanowiącego załącznik nr 4 do Statutu Uniwersytetu Opolskiego³², co cztery lata, przed upływem okresu, na który nauczyciel akademicki został zatrudniony, a także na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej. W przypadku negatywnej oceny okresowej kolejna ocena miała być przeprowadzona w okresie nie krótszym niż jeden rok.

Do dnia 27 kwietnia 2017 r., tj. do dnia wejścia w życie § 1 ust. 17 uchwały nr 37/2016-2020 Senatu Uniwersytetu w sprawie zmian w Statucie Uniwersytetu Opolskiego, oceny okresowe powinny być przeprowadzane co dwa lata, przed upływem okresu, na który nauczyciel akademicki został zatrudniony, a także na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej przy czym oceny okresowe profesorów zatrudnionych na podstawie mianowania dokonywane powinny być co cztery lata.

Ustalona w ww. *Regulaminie okresowego oceniania* częstotliwość ocen była jednakowa³³ dla wszystkich nauczycieli akademickich, a zróżnicowaniu podlegał zakres oceny³⁴, który w przypadku: a/ osób zatrudnionych na stanowisku asystenta lub adiunkta dodatkowo uwzględniał stopień zaawansowania pracy doktorskiej lub habilitacyjnej; b/ osób z tytułem naukowym lub stopniem doktora habilitowanego dodatkowo uwzględniał wyniki osiągnięte w kształceniu kadry naukowej oraz w promowaniu absolwentów, a w przypadku osób ze stopniem doktora – w promowaniu absolwentów. Jednocześnie za spełniającą kryteria oceny okresowej ww. regulamin uznawał ocenę dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego przeprowadzoną w toku postępowania w sprawie nadania tytułu naukowego lub w toku zatrudnienia na stanowisku profesora nadzwyczajnego bądź zwyczajnego. Ponadto w *Regulaminie okresowego oceniania* dopuszczono możliwość zasięgania przez rektora w sprawach ocen nauczycieli akademickich opinii ekspertów spoza Uniwersytetu.

Obowiązujący w Uniwersytecie *Regulamin okresowego oceniania* przewidywał, że ocenę nauczycieli akademickich ustala się również na podstawie ankiety przeprowadzanej wśród studentów i doktorantów na wszystkich kierunkach studiów po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych.

(dowód: akta kontroli str. 115-155)

16. Zgodnie z *Regulaminem okresowego oceniania* na Uniwersytecie obowiązywała pięciostopniowa³⁵ skala ocen nauczycieli akademickich.

(dowód: akta kontroli str. 115-155)

Prorektor ds. nauki i finansów, odpowiedzialny za sprawy związane z ocenami nauczycieli akademickich wyjaśnił, że wyniki okresowej oceny nauczycieli akademickich nie były podsumowywane w sposób umożliwiający opracowanie rozkładu ocen w skali Uniwersytetu z uwagi na charakter dyscyplin naukowych (które są trudno porównywalne), a tym samym nie było sporządzane zbiorcze

³⁰ W roku akademickim 2016/2017 w związku z nieuzyskaniem stopnia naukowego w wymaganym terminie.

³¹ Dalej: *Regulamin okresowego oceniania*.

³² Uchwalonego przez Senat uchwałą nr 18/2005-2008 z dnia 29 czerwca 2006 r. (ze zm.).

³³ Z zastrzeżeniem (przed dniem 27 kwietnia 2017 r.) dokonywania ocen nauczycieli akademickich posiadających tytuł profesora, zatrudnionych na podstawie mianowania.

³⁴ Zgodnie z § 3 ust. 1 *Regulaminu okresowego oceniania* podstawę oceny stanowią osiągnięcia naukowe lub artystyczne oraz dydaktyczne i prace organizacyjne.

³⁵ Obejmująca następujące oceny: wyróżniająca, bardzo dobra, dobra, zadowalająca i negatywna.

zestawienie ocen. Ponadto Prorektor wskazał, że oceny okresowe mają wpływ na politykę kadrową danej jednostki organizacyjnej, za którą stosownie do postanowień Statutu, odpowiadają kierownicy tych jednostek.

(dowód: akta kontroli str. 473; 551-558, 595-598)

17. W 2015 r. ocenie okresowej³⁶ podlegało ogółem 581 nauczycieli akademickich, spośród których 161 (27,71%) otrzymało ocenę wyróżniającą, 242 (41,65%) – ocenę bardzo dobrą, a 6 (1,03%) – ocenę negatywną.

(dowód: akta kontroli str. 164-165, 473)

18. W ramach ustanowionych w Uniwersytecie procedur jakości kształcenia nie przewidziano obowiązku lub możliwości wyciągania konsekwencji w stosunku do nauczycieli akademickich, którzy otrzymali negatywne oceny okresowe (za wyjątkiem wynikającego z *Regulaminu okresowego oceniania* obowiązku przeprowadzenia powtórnej oceny w okresie nie krótszym niż rok). Kierownicy jednostek organizacyjnych Uniwersytetu wyjaśnili natomiast, że wobec nauczycieli akademickich ocenionych w trakcie ostatniej oceny okresowej negatywnie wyciągnięto następujące konsekwencje: a/ przeprowadzono rozmowy ostrzegawcze z udziałem dziekana i kierowników katedr, w trakcie których wskazano, że druga negatywna ocena może być podstawą do rozwiązania umowy, b/ rozwiązano umowę za porozumieniem stron lub nie przedłużono zatrudnienia, c/ zmniejszono wymiar zatrudnienia, d/ przeprowadzono kontrolę realizacji zajęć.

(dowód: akta kontroli str. 115-155, 236-237, 278-279, 603-611)

19. Zgodnie z *Regulaminem przyznawania nauczycielom akademickim nagród Rektora Uniwersytetu Opolskiego*³⁷, przyjętym uchwałą nr 93/2008-2012 Senatu Uniwersytetu z dnia 28 października 2010 r., nagrody dla nauczycieli akademickich mogły być przyznawane m.in. za działalność dydaktyczną, wychowawczą i organizacyjną (w tym m.in. za: uzyskanie bardzo dobrych wyników w ankietach, w których studenci oceniają zajęcia dydaktyczne). Ponadto dopuszczono możliwość przyznawania nagród za całokształt osiągnięć dydaktycznych.

Rektor za działalność na rzecz podnoszenia jakości kształcenia miał również możliwość przyznawania pracownikom naukowo-dydaktycznym lub dydaktycznym nagrody *Quality*, finansowane ze środków przeznaczonych na działalność dydaktyczną Uniwersytetu³⁸.

(dowód: akta kontroli str. 156-163)

W 2016 r. (za rok akademicki 2015/2016) nagrody *Quality* w łącznej wysokości 15 tys. zł otrzymało siedmiu nauczycieli akademickich, spośród których ocenę wyróżniającą otrzymały trzy osoby, ocenę bardzo dobrą – dwie, a ocenę dobrą – trzy z nich. Ponadto spośród objętych badaniem 26 osób, które uzyskały za lata akademickie 2015/2016 oraz 2016/2017 zespołowe nagrody Rektora za działalność organizacyjno-dydaktyczną (w łącznej wysokości 84,4 tys. zł³⁹), oceny wyróżniające otrzymało piętnaście osób, oceny bardzo dobre – dziesięć osób, a ocenę dobrą – jedna osoba. Nagrodzeni nauczyciele akademicy w badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród studentów uzyskali średnią ocenę wynoszącą 4,30, przy czym najniższa średnia ocena z przeprowadzonych ankiet wyniosła 3,29, a najwyższa – 4,83.

(dowód: akta kontroli str. 474, 559-593, 620-668)

³⁶ Zgodnie z zestawieniem opracowanym przez NIK na podstawie arkuszy ocen pracowników dydaktycznych i naukowych.

³⁷ Dalej: Regulamin nagród Rektora.

³⁸ Zgodnie z zarządzeniem nr 52/2016 Rektora z dnia 1 grudnia 2016 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania nagród *Quality* w Uniwersytecie Opolskim (ze zm.).

³⁹ W tym za osiągnięcia w roku akademickim 2015/2016 – w łącznej kwocie 35,5 tys. zł, a za osiągnięcia w roku akademickim 2016/2017 – w łącznej kwocie 48,9 tys. zł.

20. Praca dydaktyczna nauczycieli akademickich oceniana była, stosownie do postanowień uchwały nr 17/2012-2020 Senatu Uniwersytetu z dnia 28 lutego 2013 r. *w sprawie arkusza oceny pracownika naukowego i dydaktycznego*, w dwóch częściach. Pierwsza z nich obejmowała ocenę działalności dydaktycznej w ankiecie studenckiej oraz w opinii bezpośredniego przełożonego, natomiast w drugiej ocenie podlegało: a/ promotorstwo prac magisterskich, b/ prowadzenie prac licencjackich (dyplomowych), c/ recenzowanie prac magisterskich lub licencjackich (dyplomowych), d/ pełnienie opieki indywidualnej nad pracami magisterskimi lub licencjackimi (dyplomowymi), e/ opracowanie pomocy dydaktycznych (skryptu do przedmiotu, przewodnika do ćwiczeń lub nowych materiałów dydaktycznych do przedmiotu prowadzonego po raz pierwszy), f/ pełnienie funkcji opiekuna (tutora) roku, g/ pełnienie funkcji w komisji rekrutacyjnej, h/ przeprowadzenie egzaminu z przedmiotu, i/ opieka nad praktykami lub obozami naukowymi, j/ przygotowanie materiałów do platformy e-learningowej, k/ prowadzenie innych działań (np. w ramach programu *Erasmus*).

(dowód: akta kontroli str. 527-550, 594)

W celu podniesienia jakości kształcenia studentów oraz doskonalenia umiejętności w zakresie pracy dydaktycznej pracowników naukowych wprowadzono⁴⁰ również obowiązek hospitacji zajęć dydaktycznych prowadzonych przez asystentów i adiunktów (przynajmniej raz na dwa lata). Na osoby posiadające stopień lub tytuł naukowy nałożono natomiast obowiązek zaproszenia, co najmniej raz na trzy lata, na prowadzone przez siebie zajęcia innego specjalisty lub specjalistów z danej dziedziny.

(dowód: akta kontroli str. 295-306, 594)

21. Prorektor ds. kształcenia i studentów wyjaśniła, że oprócz nagród Rektora za działalność naukową, dydaktyczną lub organizacyjną oraz nagród *Quality* za działalność na rzecz podnoszenia jakości kształcenia w Uniwersytecie, nie stosowano innych form nagradzania nauczycieli akademickich otrzymujących najwyższe oceny za prowadzenie zajęć dydaktycznych.

(dowód: akta kontroli str. 551-558, 612, 618-619)

22. W UO nie prowadzono analiz ocen wystawianych przez nauczycieli akademickich studentom, pod kątem ich rozkładu.

Prorektor wyjaśniła, że *na poziomie uczelni nie dokumentuje się działań wyjaśniających rozproszenia ocen wystawianych przez nauczyciela akademickiego. W tym zakresie działania podejmowane są na poziomie wydziałów w ramach nieformalnej procedury. W przypadku stwierdzenia niewielkiego rozproszenia ocen, Dziekan może podjąć rozmowę wyjaśniającą z prowadzącym zajęcia. Najczęściej taka sytuacja jest efektem uzyskania zaliczenia w wyniku pracy zbiorowej (np. kilku studentów przy tworzeniu projektów czy sprawozdania zbiorczego z zajęć terenowych).*

(dowód: akta kontroli str. 16, 612-619)

23. Na wydziałach UO nagradzano prace dyplomowe oraz organizowano konkursy na najlepsze prace dyplomowe. Spośród ośmiu wydziałów funkcjonujących na UO w okresie objętym kontrolą, na dwóch z nich nagradzano najlepsze prace dyplomowe (Wydział Nauk Społecznych, Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki), a na trzech wydziałach (Ekonomicznym, Teologicznym, Chemii) dla najlepszych studentów przyznawano dyplomy z wyróżnieniem. Dodatkowo, w Instytucie

⁴⁰ Zarządzeniem nr 47/2014 Rektora Uniwersytetu z dnia 17 listopada 2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu hospitacji zajęć dydaktycznych oraz wzoru kwestionariusza hospitacji zajęć w Uniwersytecie Opolskim.

Politologii⁴¹ organizowano coroczny ogólnopolski konkurs im. Profesora Józefa Kokota na najlepszą pracę magisterską z zakresu niemoznawstwa, samorządowości, stosunków międzynarodowych, europeistyki oraz komunikacji społecznej i dziennikarstwa.

W ramach współpracy Uniwersytetu z Bankiem Zachodnim WBK SA w roku 2015/2016 zorganizowano i nagrodzono najlepsze trzy prace dyplomowe studentów UO z zakresu finansów, bankowości, pieniądza i podatków.

(dowód: akta kontroli str. 707-726)

24. W Uczelnianym Systemie Obsługi Studiów (USOS) na kierunkach Informatyka⁴² oraz Socjologia⁴³, w ramach przedmiotów *Logika dla informatyków* oraz *Demografia*, wprowadzono sylabusy⁴⁴ wraz z efektami kształcenia. Do USOS nie wprowadzano informacji w zakresie dyżurów nauczycieli akademickich wraz z podaniem dnia, godziny i pokoju. Powyższe informacje znajdowały się na stronie internetowej Uniwersytetu Opolskiego, w zakładkach poszczególnych jednostek organizacyjnych (wydziałów). Obowiązująca w UO procedura dokumentowania przebiegu studiów w systemie USOS⁴⁵, nie zawierała obowiązku wprowadzania informacji w zakresie dyżurów nauczycieli akademickich.

(dowód: akta kontroli str. akta kontroli str. 493-526)

25. W okresie objętym kontrolą, Polska Komisja Akredytacyjna (PKA) dwukrotnie dokonała oceny programowej kierunków studiów prowadzonych przez UO. Ocenie poddano kierunek Administracja (na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia)⁴⁶ oraz kierunek Prawo⁴⁷ (na poziomie jednolitych studiów magisterskich). Oceniane kierunki prowadzone były na Wydziale Prawa i Administracji UO. PKA nie miała zastrzeżeń do prowadzenia studiów na ocenianych kierunkach. W obu przypadkach zostały wydane pozytywne oceny programowe. Zgodnie z zapisami oceny końcowej PKA, oba kierunki w pełni spełniały kryteria oceny programowej dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim⁴⁸. W sporządzonych raportach PKA oceniła także wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jako spełniający kryteria „w pełni”.

(dowód: akta kontroli str. akta kontroli str. 753-775)

26. W badanym okresie UO prowadził różnorodne formy współpracy z otoczeniem zewnętrznym („otoczeniem”), które miały wpływ na jakość kształcenia. Działania te były prowadzone na podstawie umów, porozumień, listów intencyjnych o współpracy (współdziałaniu) zawieranych i podpisywanych przez UO z przedsiębiorcami, organami władzy publicznej, samorządami zawodowymi, jednostkami samorządu terytorialnego, uczelniami i placówkami oświatowymi oraz stowarzyszeniami. Umowy i porozumienia były zawierane zarówno przez UO (reprezentowany przez Rektora lub Prorektora ds. kształcenia i studentów), jak i przez poszczególne Wydziały (reprezentowane przez Dziekana). Współpraca polegała na organizowaniu prowadzonych przez przedstawicieli „otoczenia” szkoleń, spotkań, seminariów dla

⁴¹ W roku akademickim 2015/2016 w ramach Wydziału Historyczno-Pedagogicznego, a w roku 2016/2017 w ramach Wydziału Nauk Społecznych.

⁴² Studia stacjonarne pierwszego stopnia.

⁴³ Studia stacjonarne pierwszego stopnia.

⁴⁴ Zestawienia podstawowych informacji dotyczących danego przedmiotu.

⁴⁵ Wprowadzoną zarządzeniem nr 36/2014 Rektora z dnia 18 września 2014 r. w sprawie zmian w sposobie organizacji pracy oraz odpowiedzialności poszczególnych osób, komórek organizacyjnych i grup pracowniczych związanych z prowadzeniem przebiegu studiów z wykorzystaniem systemu USOS.

⁴⁶ W dniach 20-21 stycznia 2017 r.

⁴⁷ W dniach 7-8 lutego 2017 r.

⁴⁸ W skali ocen: niedostatecznie, częściowo, znacząco, w pełni, wyróżniająco.

studentów, delegowaniu studentów na praktyki (również płatne) i staże (również płatne), oferowaniu zatrudnienia najlepszym studentom i absolwentom, realizowaniu projektów innowacyjnych, odbywaniu spotkań konsultacyjnych dotyczących oceny przygotowania studentów do potrzeb pracodawcy lub podmiotu przyjmującego na praktykę/staż, prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych, uzgadnianiu tematów prac badawczych i tematów prac magisterskich, korelacji programów kształcenia z potrzebami największych pracodawców w regionie (również w ramach rad programowych), umożliwianiu studentom korzystania ze specjalistycznych pracowni i urządzeń, współprowadzenie studiów dualnych łączących naukę z zatrudnieniem.

(dowód: akta kontroli str. 482, 776-812)

Studia dualne organizowane na UO łączyły zajęcia teoretyczne z zajęciami praktycznymi realizowanymi w ramach płatnych staży odbywających się w firmie partnerskiej. Założeniem tej formy studiowania było dostarczenie na rynek pracy absolwentów z przygotowaniem teoretycznym i jednocześnie doświadczeniem zawodowym. W ramach realizacji tej formy studiowania UO współpracował z firmą Sindbad Spółką z o.o., w ramach studiów w specjalności „Języki obce w turystyce”⁴⁹ (Instytut Sławistyki), oraz „Język angielski w turystyce” (Instytut Filologii Angielskiej)⁵⁰. W roku akademickim 2016/2017 uruchomiono także na Wydziale Filologicznym we współpracy z firmą Nutricia Zakłady Produkcyjne Spółką z o.o. w Opolu nową specjalność na kierunku filologia angielska: „Business English in a Manufacturing Company” (angielski w zakładzie produkcyjnym). Utworzenie tej specjalizacji w Instytucie Filologii Angielskiej było reakcją na zapotrzebowanie ww. firmy. Program studiów na poziomie licencjackim powstał po konsultacjach z przedstawicielami ww. przedsiębiorcy, aby umożliwić studentom zdobycie wiedzy oraz uzyskanie kompetencji pozwalających na sprawnie i efektywnie funkcjonowanie w zakładzie produkcyjnym. Kształcenie na tej specjalizacji miało profil praktyczny, tj. znaczna część zajęć odbywała się w siedzibie firmy partnerskiej⁵¹.

(dowód: akta kontroli str. 776-812)

Uniwersytet we współpracy z podmiotami trzecimi podejmował również inne działania, w tym programy obejmujące praktyki i staże (również płatne). W latach akademickich 2015/2016 i 2016/2017 Wydział Chemii realizował projekt pod nazwą „Młodzi zawodowcy – wdrożenie wysokiej jakości programów stażowych na Wydziale Chemii i Wydziale Przyrodniczo-Technicznym UO”. Głównym założeniem projektu była organizacja płatnych jedno i trzymiesięcznych staży krajowych i zagranicznych dla studentów kierunków: ochrona środowiska, architektura krajobrazu oraz chemia. Uczestnikami projektu byli studenci dwóch ostatnich semestrów studiów tych kierunków, łącznie 70 stażystów. Każdemu stażystcie oferowane było stypendium stażowe, zakwaterowanie poza miejscem zamieszkania lub dojazd z domu do miejsca stażu. Ponadto stażyści otrzymywali materiały niezbędne do realizacji zadań stażowych oraz zapewniano im badania lekarskie i ubezpieczenie NNW. Studenci odbywali powyższe płatne staże na podstawie umów zawieranych przez UO głównie z przedsiębiorcami stanowiącymi potencjalnych przyszłych pracodawców dla absolwentów danego kierunku⁵².

(dowód: akta kontroli str. 776-812)

⁴⁹ W latach 2015/2016 oraz 2016/2017.

⁵⁰ Od roku akademickiego 2017/2018.

⁵¹ Kształcenie praktyczne oferowane przez firmę Nutricia Zakłady Produkcyjne Spółka z o.o. obejmuje 450 godzin.

⁵² M.in.: Grupa Azoty Zakłady Azotowe Kędzierzyn SA, Petrochemia-Blachownia SA, Brenntag Polska Spółka z o.o., Instytut Ciężkiej Syntezy Organicznej „Blachownia”, Cementownia Odra SA, PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, Silspek Rubber Spółka z o.o., Flor-Bud Spółka z o.o., Wodociągi i Kanalizacja w Opolu Spółka z o.o., Remondis Spółka z o.o.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 2016 r. wypłacono na rzecz siedmiu nauczycieli akademickich łączną kwotę 15 tys. zł jako rektorską nagrodę *Quality* za działalność na rzecz podnoszenia jakości kształcenia w roku akademickim 2015/2016 w oparciu o przepisy zarządzenia nr 52/16 Rektora Uniwersytetu z dnia 1 grudnia 2016 r. w sprawie wprowadzenia *Regulaminu przyznawania nagród Quality w Uniwersytecie Opolskim* (ze zm.), pomimo że zgodnie z art. 155 ust. 1 i ust. 6 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* nauczyciele akademicy mogą otrzymywać za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne lub organizacyjne albo za całokształt dorobku nagrody rektora, a zasady i tryb przyznawania nagród rektora określa regulamin ustalony przez senat uczelni publicznej⁵³.

(dowód: akta kontroli str. 160-163, 559-571)

Rektor wyjaśnił, że nagroda *Quality* przyznawana na podstawie zarządzenia Rektora nie jest nagrodą za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne lub organizacyjne albo za całokształt dorobku, a więc nie ma tożsamości normatywnej z art. 155 ust. 1 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Zdaniem Rektora nagrody *Quality* (które są – zgodnie z wyjaśnieniami – nagrodami obejmującymi „działalność”, której efekty nie mają zindywidualizowanego charakteru, ale skutkują bezpośrednio na całokształt działalności Uniwersytetu) oraz nagrody, o których mowa w art. 155 ust. 1 i ust. 6 ww. ustawy (których przedmiotem są – zgodnie z wyjaśnieniami – „zindywidualizowane osiągnięcia” na wskazanych obszarach i które stanowią „ocenę dorobku” nauczycieli akademickich), są od siebie odrębne, a ponadto ustawodawca w przepisach ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* nie uregulował ani nie objął regulacją ustawową nagród ukierunkowanych na „oddziaływanie zbiorowe”, a za takie osiągnięcia przyznawana – w ocenie Rektora – jest nagroda *Quality*. Ponadto Rektor wyjaśnił, że zasady i warunki przyznawania nagród *Quality* pozostają pod kontrolą i nadzorem legislacyjnym Senatu Uniwersytetu, który zatwierdza plan rzeczowo-finansowy, a jednocześnie dokonuje zatwierdzenia wysokości tych nagród.

(dowód: akta kontroli str. 5, 599-602)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że przepisy ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* w sposób kompleksowy regulują zasady przyznawania nagród pracownikom uczelni publicznych, gdyż oprócz regulacji art. 155 ust. 1 i ust. 6 ww. ustawy, w ust. 4 wskazano na wysokość środków przeznaczonych na nagrody dla nagrody Rektora a w ust. 7 i w ust. 8 określono wysokość środków oraz zasady podziału i przyznawania nagród rektora dla pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. Ponadto zdaniem Najwyższej Izby Kontroli także zapisy § 3 ust. 2 *Regulaminu przyznawania nagród Quality w Uniwersytecie Opolskim* (zgodnie z którym w danym roku akademickim nauczyciel akademicki może otrzymać tylko jedną z nagród: nagrodę rektorską albo *Quality*) w związku z § 5 ust. 2 *Regulaminu nagród Rektora* (zgodnie z którym nauczyciel akademicki może otrzymać wyłącznie jedną nagrodę w danym roku akademickim) wskazują na to, że nagrody *Quality* mają charakter nagród rektora, o których mowa w art. 155 ust. 1 i ust. 6 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*.

2. Nie zapewniono w pełni rzetelnego nadzoru nad przeprowadzanymi w Uniwersytecie ocenami okresowymi, gdyż:

a/ w części *Arkuszy oceny pracownika dydaktycznego i naukowego* nauczycieli akademickich zatrudnionych w Wydziale Filologicznym komisje dokonujące oceny stosowały ocenę dostateczną, pomimo iż obowiązująca skala ocen okresowych

⁵³ W przypadku jednostki kontrolowanej – *Regulamin nagród Rektora*.

obejmowała następujące oceny: wyróżniająca, bardzo dobra, dobra, zadowalająca i negatywna;

b/ żadna z powołanych do tego komisji nie sformułowała oceny globalnej w formie opisowej, pomimo iż zgodnie ze wzorem *Arkusza oceny pracownika dydaktycznego i naukowego* ocena taka, uwzględniająca oceny szczegółowe komisji oceniających w zakresie: a/ działalności naukowej, b/ kształcenia kadry naukowej, c/ działalności dydaktycznej i d/ działalności organizacyjnej, powinna być wyrażona w skali 1-5 wraz z oceną opisową.

(dowód: akta kontroli str. 473, 527-536, 674-700)

Prorektor ds. nauki i finansów wyjaśnił, że na poziomie prorektora nie są analizowane indywidualne arkusze ocen wszystkich pracowników i dlatego też nie zareagował na brak ocen opisowych, deklarując przy tym, że zwróci na to uwagę komisji oceniających przy następnej ocenie okresowej. Jednocześnie wskazał, że żaden z ocenianych pracowników nie podniósł okoliczności braku takiej oceny dokonanej w formie opisowej we wniesionym odwołaniu.

Odnosząc się natomiast do zastosowania przez wydziałowe/institutowe komisje oceniające ocen nieprzewidzianych w *Regulaminie okresowego oceniania* Prorektor ds. nauki i finansów wskazał, że nie miał możliwości stwierdzenia takiego faktu inaczej niż w trakcie posiedzenia komisji odwoławczej, gdyż nie trafiają do niego arkusze ocen pracowników, deklarując jednocześnie zwrócenie na powyższą kwestię uwagi przy najbliższej ocenie.

(dowód: akta kontroli str. 551-558, 595-598)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że począwszy od dnia 1 stycznia 2019 r., stosownie do postanowień uchwały nr 17/2016-2020 Senatu z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia arkuszy ocen pracowniczych i zasad oceny pracowników zniesiony zostanie obowiązek formułowania oceny opisowej.

(dowód: akta kontroli str. 537-550)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. W § 7 ust. 3 *Regulaminu okresowego oceniania* wprowadzono 14 dniowy termin na wniesienie odwołania od oceny, liczony od dnia zapoznania się przez nauczyciela akademickiego z tą oceną. Tymczasem w *Arkuszu oceny pracownika dydaktycznego i naukowego*, stanowiącym załącznik do uchwały Senatu nr 17/2012-2016 z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie arkusza oceny pracownika dydaktycznego i naukowego wskazano, że ocenianemu przysługuje prawo wniesienia odwołania do Rady Wydziału lub Senatu w ciągu miesiąca od dnia przekazania opinii.

Po przeprowadzonej w 2015 r. ocenie nauczycieli akademickich w dwóch przypadkach odwołania wniesiono – zgodnie z uwagą zawartą we wzorze *Arkusza oceny pracownika dydaktycznego i naukowego* – przed upływem miesiąca od dnia zapoznania się z oceną. Rektorska Komisja Odwoławcza ds. oceny nauczycieli akademickich na posiedzeniu w dniu 2 lipca 2015 r. uznała, że odwołania te zostały wniesione po upływie terminu określonego w *Regulaminie okresowego oceniania*, a tym samym nie mogły zostać rozpatrzone z przyczyn formalnych.

(dowód: akta kontroli str. 115-155, 669-673)

Prorektor ds. nauki i finansów wyjaśnił, że zapis w arkuszu oceny pracownika dydaktycznego i naukowego o możliwości wniesienia odwołania w ciągu miesiąca od zapoznania się z oceną jest jedynie omyłką, a zawsze zwracano uwagę że procedura i terminy odwołań zawarte są w załączniku nr 4 do Statutu Uniwersytetu. Ponadto wskazał, że pracownicy którzy złożyli odwołania i otrzymali odpowiedź o przekroczeniu terminu wynikającego ze Statutu nie zwrócili się z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie odwołania.

(dowód: akta kontroli str. 551-558, 595-598)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że choć jednym z podstawowych obowiązków pracowników Uniwersytetu jest znajomość postanowień jego *Statutu* a tym samym *Regulaminu okresowego oceniania* stanowiącego załącznik do *Statutu*, to jednak powyższa rozbieżność pomiędzy terminami na wniesienie odwołania wynikającymi z tego regulaminu oraz z *Arkusza oceny pracownika dydaktycznego i naukowego* mogła wprowadzać w błąd ocenianych pracowników w zakresie przysługujących im uprawnień związanych z przeprowadzoną oceną.

2. W ramach funkcjonującego w Uniwersytecie wewnętrznego systemu doskonalenia jakości kształcenia, nie określono wskaźników i mierników umożliwiających pomiar stopnia osiągnięcia celów i zadań określonych w tym systemie.

Prorektor ds. kształcenia i studentów wyjaśniła, że *celem głównym Uniwersytetu jest rozwój jego potencjału w skali krajowej i międzynarodowej w perspektywie 2015-2020. Z tego założenia wynikają cele strategiczne dla pięciu podstawowych obszarów funkcjonowania uczelni, do których należą: badania, dydaktyka, relacje z otoczeniem, rozwój kadry, zarządzanie. Do wymienionych w "Strategii" celów operacyjnych nie „przywiązano” absolutnych wskaźników i mierników. Zakładając, iż strategia winna być określona w elastycznym horyzoncie planowania (jedna z cech strategii), zapisane określniki: "zwiększenie", "wzrost" etc. rozumiane są ogólnie jako pozytywne zjawisko monitorujące rozwój oraz podnoszenie się poziomu lub wartości czegoś bez określania granic tego wzrostu. Zastosowanie „ogólników” pozwala wyartykułować oczekiwanie, że jako społeczność akademicka oczekujemy szeroko pojętego wzrostu, chcemy się rozwijać i jednocześnie reagować na zjawiska zachodzące w trakcie realizacji przyjętych zadań zgodnie z konstytucyjną koncepcją dobra wspólnego, która jest nadrzędna wobec wszelkich wskaźników liczbowych. Ilościowe przedstawienie osiągniętego celu jest środkiem pomocniczym do oceny poszczególnych faz działalności, ale nie powinno być celem samym w sobie. Realizując cele zapisane w obszarze działania internacjonalizacja kształcenia uzyskaliśmy wzrost wskaźników w zakresie wszystkich zapisanych zadań. Dotyczy to zarówno liczby studentów UO jak i studentów biorących udział w programach mobilnościowych. W ostatnich latach UO strategicznie rozbudowuje też ofertę programów studiów w języku angielskim oraz oferty kursów w języku angielskim do wyboru dla studentów z programów wymian. Mimo braku wskaźników liczbowych, jesteśmy przekonani, że dzięki stałemu monitorowaniu wskaźnika „internacjonalizacji” jako Uczelnia potrafimy uzyskać optymalny dla prawidłowego funkcjonowania Uniwersytetu poziom liczby studentów-obcokrajowców. Biorąc pod uwagę powyższe, Uniwersytet realizuje cele strategiczne, odnotowując wzrost ilościowy poszczególnych wskaźników.*

Pełnomocnik wyjaśniła, iż: *„celem strategicznym w latach 2016-2020 jest zapewnienie takiego poziomu kształcenia, które powinno prowadzić do rozwoju kultury jakości w UO. Priorytetowym celem strategicznym doskonalenia jakości kształcenia w UO w latach 2016-2020 jest zapewnienie studentom wykształcenia na najwyższym poziomie, przekazanie wiedzy oraz zdobycie umiejętności i kompetencji oczekiwanych przez pracodawców na rynku pracy. Z realizacją podanego celu strategicznego związane są działania operacyjne w zakresie jakości, które zawarte są w programie operacyjnym opracowywanym na dany rok akademicki. Program operacyjny jest przedstawiany i zatwierdzany na posiedzeniu Senackiej Komisji ds. Kształcenia. Pierwsza ocena stopnia realizacji celów określonych w Strategii Doskonalenia Jakości Kształcenia planowana jest w roku 2018. Ocenę przeprowadzać będzie Zespół Audytujący powołany przez Prorektora ds. kształcenia i studentów. Sposób oceny realizacji celów określonych w Strategii jest obecnie przedmiotem dyskusji w wyniku której zdecydowano aby do każdego działania z pięciu obszarów działania wskazanych w Strategii opracować pytania kontrolne*

i odpowiadające im wskaźniki. Wskaźniki powinny pozwolić na zebranie pewnych danych liczbowych mających wpływ na odpowiedź na sformułowane pytanie kontrolne. Termin opracowania systemu ocen ustalony będzie na posiedzeniu Senackiej Komisji ds. Kształcenia.”

(dowód: akta kontroli str. 307-317, 401-419, 463-468, 749-752, 813-824)

Zdaniem NIK, brak określenia w wewnętrznym systemie doskonalenia jakości kształcenia wskaźników oraz mierników, utrudnia ocenę oraz wymierne określenie stopnia realizacji celów i zadań określonych w *Strategii*, jak również może wpływać na obniżenie skuteczności oddziaływania na proces kształcenia. NIK zwraca także uwagę, iż niektóre zadania zostały określone w *Strategii* w sposób możliwy do ujęcia liczbowego (ilościowo), np.: zwiększenie udziału obcokrajowców wśród studentów; zwiększenie liczby kierunków studiów prowadzonych w języku obcym.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵⁴, wnosi o podjęcie działań zmierzających do ustalenia przez Senat Uniwersytetu zasad i trybu przyznawania nagród *Quality* za działalność na rzecz podnoszenia jakości kształcenia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, dnia 23 listopada 2017 r.

Kontroler
Damian Mielcarek
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Delegatura w Opolu
Dyrektor

DIREKTOR
Delegatura NIK w Opolu
.....
podpis Iwona Zyman

⁵⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, dalej: ustawa o NIK.